

Iskaja vsak četrtak in večje s poštno vred ali v Mariboru s poštno vred na čez za celo leto 52 din., pol leta 16 din., četrt leta 8 din., levi jagoslavje 26 din. Naročniki se pošlje na upravništvu "Slovenskega Gospodarja" v Mariboru, Korotška cesta 5. List se depozira do odpovedi. Naročniki se plačuje v naprej. Telefonski interurban št. 115.

Posamezna številka stane 1-50 din.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru Korotška cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravništvu sprejema naročnike, inserate in reklamacije. Cene inseratov po dogovoru. Za vsakršne oglase pošiljate papir. Nepraktične reklamacije se pošiljajo protok. Čebelar račun poštnega urada Ljubljana št. 10.668. Telefon interurban št. 115.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

10 številka.

MARIBOR, dne 6 marca 1924

58 letnik.

Kako je s Pašičevo vlado?

Beograd, 1. marca 1924.

Na tihem, ali kakor pravijo študirani ljudje, «za kulisami» se v naši notranji politiki pripravljajo velike spremembe. Družba odločilnih politikov, ki so nezadovoljni z nesrečno Pašičevo politiko in njegovim gospodarstvom, je vsak dan večja. Celotno na kraljevem dvoru Pašič in njegova radikalna stranka ne uživa več tistega zaupanja, kakor nekdanj. Da se je notranja politika tako preokrenila, imamo pripisovati dejstvu, da poleg Slovencev in Hrvatov tudi pošteni Srbi obsojajo krivico in korupcijo, ki jo uganjajo Pašičevi ljudje. Kaj je «korupcija»? Ta beseda znači, da se nekdo z državnimi ali tujim premoženjem obogati, oziroma, da tuj denar, na primer denar, ki ga davkoplačevalci plačujejo, uporablja za podkupovanje. Ta «kužna bolezen», kakor imenujejo korupcijo, je povzročila, da so se zbrali vodilni možje vseh strank, razen Pašičeve, in so napravili načrt, kako bi zrušili sedanjo slabo samosrbsko radikalno vlado. Vsi poštenočuteči Slovenci, Hrvati in Srbi so namreč prišli do prepričanja, da, če se bo na Pašičev način gospodarilo in vladalo še naprej, potem ni v nevarnosti samo obstoj posameznih stanov in pokrajin, ampak tudi obstoj države.

V borbi proti Pašiču se zbirajo te dni ne samo Slovenci pod vodstvom dr. Korošca, ampak tudi Hrvati in treznomiselniki Srbi. Organizacija teh vodilnih politikov se nazivlje «blok». Zanj se je izrekla Slovenska ljudska stranka po svojih poslancih, bosanski Hrvati-muslimani, katere vodi dr. Spaho in celo najmočnejša struja v demokratskem klubu pod vodstvom starega Davidoviča. Kakor je razvidno, delajo naši voditelji sedaj na to, da bi tudi Hrvati, katere vodi Stefan Radič, prišli našim na pomoč v trenutku, ko bi rušili Pašičevo vlado.

V Ljubljani, Zagrebu, Sarajevu in Beogradu so se vršila tekoma zadnjega tedna odločilna posvetovanja za ustanovitev «bloka» proti sedanji vladi. Izdeluje se tudi načrt, po katerem bi se v slučaju, da «blok» prevzame vlado, spremenila ureditev države in način notranje politike in gospodarstva. Našim čitateljem bodo glede nove ureditve države povedano samo to, da stoji «blok» na stališču: Beogradu se mora vzeti pravica samoodločevanja. Država se mora tako urediti, da bodo posamezne pokrajine imele pravico same odločevati o postavih, ki so za dotično pokrajino potrebne in dobre in tudi odločati, kako se uporablja davčni denar ter kaka naj bo državna uprava. «Blok» torej stoji načelno na našem stališču glede avtonomije.

Večina srbskega naroda proklinja samoradikalno vlado, Hrvati in Slovenci pa itak vidimo v Pašiču in

njegovih bratih svoje smrtne protivnike. Bodoči tedni bodo odločilni. Ako se naš načrt posreči; potem bo Pašič moral kmalu v penzijo.

Lahka in mirna pa odločilna borba s Pašičem ne bo. O tem smo prepričani vsi. Tega se zavedajo tudi voditelji «bloka». Pašiča ne imenujejo zastoj «disjaka». Govori in piše se že javno, da bo Pašič v slučaju, ako mu preti nevarnost, da pade, uporabil pomoč vojaštva in bajonetov. Pašič in njegovi sodrugi grozijo Korošcu in njegovim tovarišem, ki vodijo organizacijo «bloka», da bodo uvedli «vojaško diktaturo», to je, vlado generalov. To je zadnji adut, ki ga hoče Pašič izigrati. S takim korakom pa bi Pašičevi ljudje državo privedli v veliko nevarnost, a med narodom vzgali nezadovoljstvo do skrajnosti. Mislimo, da si Pašič tega ne bo upal učiniti.

Omeniti tudi moramo, da znani demokrat Pribičević na tihem, a zadnje dni celo javno deluje proti bloku in se bliža Pašiču. A Pribičevićeva zvezda je že v demokratskem klubu domala ugasnila. Samo 13 mož poslancev ima za seboj. Slovenski demokrati držijo ž njim.

Meseca marc in april bosta v naši notranji politiki odločilna. Slovenski poslanci pod vodstvom izkušenega dr. Korošca stojijo trdno na stališču, da prej ne bo boljše, dokler Pašič ne pade z ministrskega stolčka in ž njim seveda tudi velesrbski voditelji, ki bi radi nas Slovence gospodarsko uničili. Naše ljudi prosimo, da pazno zasledujejo sedanji položaj. Od razvoja vsega tega, kar se sedaj za kulisami godi v Beogradu, Zagrebu in drugih glavnih mestih naše države, je odvisno, ali pridemo do boljših razmer ali ne.

«Slovenski Gospodar» bo svoje čitatelje stalno in točno obveščal o važnih dogodkih v tej borbi.

Dvoje važnih zahtev.

Poslanec dr. Hohnjec je odgovarjal notranjemu ministru, ki je pri zagovarjanju kuluka pokazal, da ne pozna avtonomnega prava občin, ob drugi priliki je pa stavil na finančnega ministra vprašanje glede davčnih knjžic.

1. Proti kuluku in za obrambo prava avtonomne občine.

Moj upit je imel za predmet slavni naš kuluk, in specialno one ostre mere, koje je z ozirom na predpriprave za kuluk gospod minister notranjih zadev preko svojih podrejenih organov v Sloveniji zapretel nekaterim in to ne haš maloštevilnim občinam.

Moj upit je bil stavljen v tistem času, ko je bilo na vladni strani še več navdušenja za kuluk. Sedaj je to navdušenje padlo do ničle in celo izpod ničle in smemo se nadejati, da se ne bo dvignilo več nad ničlo. Kon-

cem meseca marca izteče z zakonom o dvanajstinah za prve tri mesce leta 1924 kuluku termin in čas življenja in upamo, da potem ne bo več vstal.

Kuluk kot državna institucija (uvedba) je neizvedljiv, neustvarljiv in zato nemogoč. Kot državna uvedba nikdar ne more doseči svrhe, kateri je namenjen, marveč bi služil samo kot sredstvo za šikaniranje in pljačkanje državljanov, ki vladajoči stranki niso ljubi. Zato se je na naša stranka vedno odločno borila proti izvajanju kuluka po zakonu in pravilniku. Največji del zasluge za to, da je med merodajnimi činitelji prodrlo mnenje o neizvedljivosti in nemožnosti kuluka kot državne institucije, pripada naši stranki. V sled naše vztrajne borbe, je vlada uvidela, da je pravilnik k zakonu o kuluku mešanica določb, ki so v nasprotju z zakonom o kuluku. Zato je vlada izjavila, da bo ta pravilnik razveljavila. Ista usoda bo po vsej pravici zadela tudi zakon o kuluku.

S tega stališča je tudi treba presojati postopanje nekaterih občin v Sloveniji glede na predpise od ministrstva javnih zgradb in ministrstva notranjih zadev izdanega pravilnika k zakonu o kuluku. Ker so smatrale te določbe kot neizvedljive in protivne načelom pravičnosti, so bile nasproti njim pasivne, in to tem bolj, ker se je od vladne strani vedno zagotavljalo, da se kuluk v Sloveniji ne bo izvajal. Še manj se dajo opravičiti zažugane prisilne mere proti tistim občinam, ki so sklenile sklepe in prošnje zoper izvedbo kuluka. To je pravo, ki ga daje poedinim državljanom in njihovim skupinam ustava. Po členu 15 ustave imajo vsi državljeni pravo prošnje. Prošnje more podpisati eden ali več državljanov, kakor tudi vse pravne osebe. Prošnje se morejo predložiti vsem oblastvom brez razlike. Kdo bi to pravo zanikal občinam? Po členu 14 imajo državljeni pravico zborovanja in dogovora. Zakaj se ne bi smeli razgovarjati na občinskem zboru o tem, kako nepraktičen je zakon o kuluku? Zakaj ne bi smeli na občinskem zboru se dogovoriti o resoluciji, ki izraža njihovo sodbo o kuluku in zahtevo, da se njihovo mnenje od vlade upošteva.

To pravo jamči občinam ustava, daje ga pa narava in bistvo občine. Občina je najprvotnejša politična jedinica, ona je bila pred državo. Ona ima po svoji naravi in svojem namenu gotovo pravo, določen delokrog in določeno območje. Država teh pravic občine ne more konfiscirati. Ako to stori, izvrši delo protipravnega nasilja. Mi hočemo, da ostane pravo občine neokrnjeno. Naša stranka je vedno bila in vedno bo odločno na braniku za avtonomijo in za pravo avtonomne občine.

2. Zahteva davčnih knjžic.

Davčni zavezanci v Sloveniji in tudi po drugih pokrajinah so že večkrat zahtevali ter vztrajno zahtevajo,

Vinarska in sadjarska šola v Mariboru

v 52. šolskem letu 1923-24.

Ta zavod je najstarejša kmetijska šola v Sloveniji; nastal je v času, ko se je začelo širiti po deželah bivše Avstrije spoznanje, da je zdrav gospodarski razmah nemogoč brez strokovne izobrazbe kmetijskega stanu, ki je bil, je in bo vselej temelj države. Ustanavljali so ga dolgi šest let. Dne 18. decembra 1866. je sklenil štajerski deželni zbor:

1. V Mariboru ali neposredni bližini Maribora naj se ustanovi deželna vinarska šola (Landes-Weinbau-schule).

2. Deželnemu odboru se naroča, naj prouči možnost ustanovitve zavoda in predloži prihodnjemu deželnemu zboru organizacijski načrt v odobritev.

Dne 14. septembra 1868. so v seji deželnega zbora razpravljali o organizacijskem načrtu vinarske šole, ki ga je bil dotlej deželni odbor sestavil. Deželni zbor je načrt sprejel in deželnemu odboru naročil, naj kupi posestvo, ki bi bilo za strokovno šolo pripravno, in naj ustanovi vinarsko šolo.

Predloge deželnega odbora za nakup posestva je deželni zbor odobril dne 3. oktobra 1871. Dežela je kupila za 42.000 goldinarjev v najbližji bližini Maribora od Roberta Pirimerja vinogradniško posestvo «Pikardijo»; obenem ji je prodal grof Brandis za 18.146 goldinarjev tisti del svojega posestva, ki mu pravimo danes «Graj-ski log» (Burgwald). Ves svet je torej stal 60.146 goldinarjev.

Dne 1. februarja 1872. je nastopil službo prvi ravnatelj zavoda, prejšnji nižjeavstrijski poštvalni učitelj Herman Goethe; deželni odbor mu je poveril ureditev novega zavoda po odobrenem načrtu. Oblastl so mogle

šolo otvoriti že 11. marca 1872. Vstopilo je takoj 16 učencev.

Sola je bila podrejena neposredno štajerskemu deželnemu odboru; le-ta je izročal referat o njej redno kakemu deželnemu odborniku-neuradniku. In ta avtonomni značaj je ostal šoli do prevrata; v tistih burnih dneh, ko se je rodila naša svoboda, je prešla vinarska šola v našo državno upravo, ki jo je podredila neposredno sedanji pokrajinski upravi za Slovenijo — oddelku za kmetijstvo v Ljubljani.

Dežela je za šolo že v prvih letih razmeroma jako mnogo žrtvovala, pozneje pa je še toliko več potrošila za razširjenje zavoda, za nove zgradbe, za prezidave, za učila itd. itd. — vse to v upravičeni nadi, da bo novo kmetijsko izobraževališče tem laže ustrezalo svojemu vzvišenemu namenu.

Zavod naj bi se vzdrževal od vsega početka sam; le uradniške plače, večje gradbene naprave, investicije in melioracije ter ustanove (stipendije) za učence naj bi prevzela javna uprava. In tudi danes bi se zavod sam vzdrževal s prej navedenimi izjemami, da sme uporabljati plodove lastnega gospodarstva za celokupni obrat zavoda. Več se od takega zavoda ne more zahtevati.

Prvi ravnatelj Herman Goethe (1872—1882), je ustanovil šoli prve temelje ter si stekel mnogo zaslug, pospešujoč razvoj vinarstva in sadjarstva. Bolezen ga je prisilila, da je ostavil zavod, ki ga je prevzel ravnatelj Henrik Kalman; le-ta ga je vodil do svoje smrti (15. julija 1882.—24. septembra 1898.) Tudi Kalman je vneto pospeševal vinske in sadne kulture v pokrajini; bil je Slovincem naklonjen in pravičen, kar je bila redkost v tedanjih časih.

Po Kalmanu je vodil šolo začasno adjunkt Franc Knauer, dokler ni dne 1. aprila 1899. nastopil službe novi ravnatelj Franc Zweifler, prej strokovni učitelj na

učilišču za sadjarstvo, vinarstvo in vrtnarstvo v Geisenheimu ob Renu, izboren strokovnjak, tedaj in še sedaj dobro znan tudi izven Avstrije.

Pod Zweiflerjem, ki je spretno ravnateljaval do novega leta 1919, torej dolgih 20 let, je dosegel zavod višek svojega razvoja pred svetovno vojno; vojna pa je tudi vinarski in sadjarski šoli zadala take udarce, da se še danes borimo z njenimi pogubnimi posledicami.

Zweifler je moral izročiti agende novemu ravnatelju Jakobu Znidariču dne 2. in 3. januarja 1919. Pouk v šoli se je vršil še do 27. januarja 1919. v nemščini. Tega dne se je zaključil zimski semester in početkom februarja je začel slovenski pouk.

Jakob Znidarič je bil Zweiflerjev naslednik do jeseni 1920., od tega časa pa upravlja in vodi zavod kmetijski ravnatelj Andrej Zmavec.

Prej navedena «Pikardija» in «Grajski log» — skupno okroglo 75 oralov — tvorita še danes glavno torišče celokupnega kmetijskega obrata našega zavoda. Z raznimi nakupi se pa je šolsko posestvo tekem let zaokrožilo in povečalo; danes meri okroglo 100 oralov, kar v splošnem zadostuje za učne svrhe zavoda, ne zadostuje pa za pridelovanje živeža, krme in lesa. Šolsko zemljišče se deli po kulturnih vrstah tako-le:

njive	15.50 ha
travniki	4.16 "
vrtovi za zelenjad	0.40 "
drevesnica in vrt s špaliri	1.20 "
sadonosniki	10.53 "
vinogradi	7.50 "
gozdovi	16. — "
poti in stavbišča	1.30 "

skupaj okroglo 56.59 ha